ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ପାଠ ନୀତି

ନିମାଇଁ ଚରଣ ମିଶ୍ର

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ନୀତି ଓ ସେବାର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଖୁବ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ପ୍ରଶସ୍ତ । ଏହା ନୀଳାଦ୍ରି ମହୋଦୟ, ବାମଦେବ ସଂହିତା, ନୀଳାଦ୍ରି ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଆଦି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଅଛି । ଇଂ. ୧୮୦୫ ମସିହରେ ତତ୍କାଳୀନ ପୁରୀ କଲେକ୍ଟର ଜି. ଗ୍ରୋମ୍ ସାହେବ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ପ୍ରଚଳିତ ନୀତି ନିର୍ଘଣ୍ଟ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଇଂ. ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ନୀତିକୁ ଆଧାର କରି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିଲା । ଇଂ. ୧୯୫୫ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ସ୍ୱତ୍ୱଲିପି (Sri Jagannath Temple Record of Rights)ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା । ଇଂ. ୧୯୬୦ ମସିହାଠାରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ପରିଚାଳନା ଭାର ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିକାରୀ (Special Officer) ତା. ୩୦-୦୪-୧୯୬୫ ରିଖ ରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ଦୈନିକ ପଞ୍ଜିକା ପ୍ରଣୟନ କଲେ ।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦୈନନ୍ଦିନ ନୀତି ନିର୍ଘଣ୍ଟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ପାଠ ନୀତି ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସେବା ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ତିନି ଧୂପ ଯଥା : ସକାଳ ଧୂପ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଧୂପ ଓ ସନ୍ଧ୍ୟା ଧୂପ ସମୟରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ପୁରାଣ ପଣ୍ଡା ସେବକ ଏହି ସେବା କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ସ୍ୱତ୍ୱଲିପି ବର୍ଣ୍ଣିତ ୧୨୦ ପ୍ରକାରର ସେବା ଓ ସେବକମାନଙ୍କ ତାଲିକାରେ ପୁରାଣପଣ୍ଡା ସେବା ଓ ସେବକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟନ୍ତି ।

ପୁରାଣ ପଣ୍ଡା ସେବକ ପ୍ରତିଦିନ ତିନି ଧୂପ ସମୟରେ ଟେରା ପଡ଼ିବା ଠାରୁ ଟେରା ଫିଟିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣସର ପିଣ୍ଡି ଠାରେ କଳାହାଟ ଦ୍ୱାର ନିକଟ ଲଣ୍ଡାବର୍ତ୍ତ ଉପରେ ବଇଠା ରଖି ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ପାଠ କରନ୍ତି । ଭିତରଦ୍ୱାର ବା କଳାହାଟ

ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ ହେବାକୁ ଟେରା ପଡ଼ିବା କୁହାଯାଏ । ପ୍ରତିହାରୀ ସେବକ ଭୋଗବୁହା ସମୟରେ ଦ୍ୱାର ଜଗନ୍ତି ଓ ଟେରା ପକାନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ମହାପ୍ରସାଦ ମାହାତ୍ମ୍ୟରେ ଭାଗବତ ପାଠର ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ଅତିବଡ଼ ସ୍ୱାମୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଓ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହାର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦିବ୍ୟ ଭକ୍ତି ରସ ସେବିତ ଅଟେ । ସଂପ୍ରତି ଶ୍ରୀବୈଷ୍ଣବ ଲୀଳାମୃତ ସର୍ବ ସମକ୍ଷରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାରେ ନୀଳାଚଳରେ ବୈଷ୍ଣବୀୟ ଲୀଳାର ଅନେକ ଗୋପନୀୟ ତଥ୍ୟ ଓ ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ ମିଳିପାରିଛି । ଯଥା :-

ବଟଗଣେଶ ମୂଳେ ବସେ	।	ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ପ୍ରତକ୍ଷେ	॥ ୪/୩୬ ॥
ଭାଗବତ ଅର୍ଥ ବଖାଣେ	।	ଆସି ମିଳିଲେ ଚଇତନ୍ୟେ	॥ ୪/୪୧ ॥
ଭାଗବତ ଅର୍ଥ ଶୁଣିଲେ	।	ସ୍ୱାମୀର ଭାବ ସେ ବୁଝିଲେ	॥ ୪/୪୨ ॥
ଦୁହେଁ ଏକତ୍ର ଠାବେ ବସି	।	ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରଶଂସନ୍ତି	॥ ୪/୪୮ ॥
ସ୍ୱାମୀ ତୁ ବୋଇଲା ଚୈତନ୍ୟ	।	ପ୍ରଭୁ ତୁ ବୋଇଲା ଆପଣ	॥ ୪/୪୯ ॥
ଦିନେ ବସିଣ ଏକାନ୍ତରେ	।	ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱାମୀକୁ ହିଁ ପଚ୍ଚରେ	॥ ୫/୧୧୦ ॥
ସିଦ୍ଧାଙ୍ଗ ବାର୍ତ୍ତା ମୋତେ କହ	।	ତୋ ତହୁଁ ଭିନ୍ନ ମାତ୍ର ଦେହ	॥ ୫/୧୧୧ ॥
ତୋହ ମୋହର ଏକ ପ୍ରାଣ	।	ଦେହଟି ମାତ୍ରକ ଯେ ଭିନ୍ନ	॥ ୫/୧୨୦ ॥
ଅତିବଡ଼ ଏ କଥା କହୁ	।	ଅତିବଡ଼ ହେଲୁ ଆଜହୁଁ	॥ ୫/୧୨୧ ॥
କାନ୍ଧରୁ ଉତ୍ତରୀ କାଢ଼ିଲା	।	ସ୍ୱାମୀ ମସ୍ତକେ ଭିଡ଼ିଦେଲା	॥ ୫/୧୨୨ ॥
ବୋଲେ ଏ ଅତି ବଡ଼ପଣ	।	ସ୍ୱାମୀ ତୁ ମୋହର ପରାଣ	॥ ୫/୧୨୩ ॥
ସ୍ୱାମୀ ସମ୍ପାଷେ ଅବଗତ	।	ସଭିଏଁ ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ	॥୭/୧୧୨ ॥
ପ୍ରଭୁ ଏ ବୋଲି ବିଘୋଷିଲେ	।	ରଥ ଯାତ୍ରାର ଲୋକ ମେଳେ	॥ ୭/୧୧୩ ॥
ସକଳେ ଶୁଣି ହେଲେ ତୋଷ	।	ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ଏ ବିଶେଷ	॥ ୭/୧୧୪ ॥
ପ୍ରଭୁର ଯେତେ ମହାଭାବ	।	କେ ତାହା ବର୍ଣ୍ଣିଣ ପାରିବ	॥ ୭/୧୧୫ ॥
ସ୍ୱାମୀ ଆଣଇ ଅନ୍ନ ଥାଳି	।	ଭୁଞ୍ଜାଏ ବଳହାର କରି	॥ ୭/୧୩୭ ॥

ନ ଜାଣେ କେହୁ ତାର ଭାବ । ସ୍ୱାମୀ ଜାଣଇ ଏ ସ୍ୱଭାବ ॥ ୭/୧୪୨ ॥
ବୋଲଇ ପ୍ରଭୁ ସ୍ଥିର ହୁଅ । କୀର୍ତ୍ତନ ରସେ ମନ ଦିଅ ॥ ୭/୧୪୩ ॥
କୀର୍ତ୍ତନେ ତୋର ଭାବ ମୂର୍ତ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଛାର କି ବୁଝନ୍ତି ॥ ୭/୧୪୪ ॥
ପଞ୍ଚସଖାଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତନ । ଅପୁତ୍ରିକକୁ ପୁତ୍ର ଦାନ ॥ ୮/୯୫ ॥
ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁର କବଳରୁ । କୀର୍ତ୍ତନ ପ୍ରାଣୀକୁ ଉଦ୍ଧରୁ ॥ ୮/୯୬ ॥
ପ୍ରକୃତ ବାମ ହେଲେ କାହିଁ । ଲୋକ ଯେ ରାସଟି ଭିଆଇ ॥ ୮/୯୭ ॥
ସ୍ୱାମୀର ଭାଗବତ ପୋଥି । ଦେବତା ଭିଆଣେ ପୂଜନ୍ତି ॥ ୮/୯୮ ॥
ଶୁଣ ସୁଜନେ ମନଦେଇ । ପ୍ରଭୁ ଯେ ଅଟେ ପୁଣ୍ୟଦେହୀ ॥ ୯/୪୨ ॥
ପ୍ରଭୁର ଅଟେ ଶୁଦ୍ଧ ଦେହ । କାଳେ ଯେପରି ଗଲା କ୍ଷୟ ॥ ୯/୪୩ ॥
ଏକ ଦିନକେ ନୃତ୍ୟ କଲା । ଉଦ୍ଦାମ ଭାବ ନ ଛାଡ଼ିଲା ॥ ୯/୪୪ ॥
ପ୍ରଭୁ ଯେ ହତଜ୍ଞାନ ହୋଇ । ତଳେ ପଡ଼ିଛି ଚେତାନାହିଁ ॥ ୯/୫୧ ॥
ତୁ ସ୍ୱାମୀ ମୋହର ପରାଣ । ସୁଜ୍ଞାନ ପଣ୍ଡିତ ସୁଜାଣ ॥ ୯/୮୧ ॥
ଭକତି ବାଟ ବତାଇଲୁ । ସଖ୍ୟରେ ମୋତେ ବନ୍ଧାଇଲୁ ॥ ୯/୮୨ ॥
ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସି ହେଲା । ପ୍ରଭୁର ପିଣ୍ଡୁ ପ୍ରାଣଗଲା ॥ ୯/୯୦ ॥
ଏକା ସେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ । ମନ୍ଦିରେ ଅଛି ତାର ପାଶ ॥ ୯/୯୧ ॥
ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ କାନ୍ଦୁ ଥାଇ । ଭୋ ପ୍ରଭୁ କେଣେ ଗଲୁ ତୁହି ॥ ୯/୯୨ ॥
ଗୁପ୍ତ ସମାଧୀ ସିନ୍ଧୁ ତଟେ । ବସିଲେ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥେ ॥ ୯/୧୬୫ ॥
ସାଗର ଲହଡ଼ି ଦେଖିବି । ଦ୍ୱାରକା ବାସ ମୁଁ ଲଭିବି ॥ ୯/୧୬୬ ॥
ଭୋଗ ଖପରରେ କୁଡୁଆ । ସଜାଇ ଗଢ଼ିଲେ କୁଡ଼ିଆ ॥ ୯/୧୬୭ ॥
ସ୍ୱାମୀର ବାସ ମଠହେଲା । ସାତ ଲହଡ଼ି ବୋଲାଇଲା ॥ ୯/୧୬୮ ॥

(ଶ୍ରୀବୈଷ୍ଣବ ଲୀଳାମୃତ - ସୂଚୀତ ଅଧ୍ୟାୟ / ପଦ)

ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ସହିତ ଅତିବଡ଼ ସ୍ୱାମୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ କେବଳ ଜୀବ ଦଶାରେ ସୀମିତ ନଥିଲା । ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ତିରୋଧାନ ପରେ ତାଙ୍କର ସମାଧି ସ୍ଥଳରେ ଅତିବଡ଼ ସ୍ୱାମୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ସାତଲହଡ଼ି ମଠ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକରି ଅନ୍ତିମ

ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିବାସ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଆପଣେ ନିଜକୁ ଦ୍ୱାରକା ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବ ସମ୍ବାଦରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତର ତ୍ରୟୋଦଶ ସ୍କନ୍ଧ ଓ ଗୁପ୍ତ ଭାଗବତ ରଚନା କରିଥିଲେ ।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ର ଅତିରିକ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ସେହି ସମୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ପାଠ ଓ ପାରାୟଣ ହୋଇ ଆସୁ ଅଛି । ଅତଏବ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ ଓ କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତ ମାତ୍ରକେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତର ପୂଜନ ଓ ପଠନରେ ବ୍ରତୀ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ଉତ୍କଳୀୟ ବା ଗୌଡ଼ିୟ ପରମ୍ପରାରେ ହେଉ ଅଥବା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କୃଷ୍ଣ ଭାବନାସଙ୍ଘ (ISKCON) ର ଭକ୍ତିବେଦାନ୍ତ ପରମ୍ପରାରେ ହେଉ, ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ନିତ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଗବତ ପାଠର ନୀତିସ୍ୱରୂପେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଜୟ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ॥

॥ ହରି ଓଁ ତତ୍‌ସତ୍ ॥

ଗରଦପୁର, ଭଦ୍ରକ ଜିଲ୍ଲା,ଓଡ଼ିଶା
ଭାରତ -୭୫୬୧୮୧
E-mail:nimaicharan.mishra@gmail.com

odia.org